

Debreczeni
Esther

Lugosi Döme:

Szeged hős fia az USA szabadság-
harcában. (?)

Szeged, 1939

LUGOSI DÖME:

SZEGED HŐS FIAI
AZ USA SZABADSÁGHARCÁBAN

SZEGED, 1939.

SZEGEDI ÚJ NEMZEDÉK LAPVÁLLALAT R.-T. NYOMÁSA ÉS KIADÁSA.

Ára: 2 P.

LUGOSI DÖME:

SZEGED HŐS FIAI
AZ USA SZABADSÁGHARCÁBAN

*Varányóch
Washington, D.C.*

SZEGED, 1939.

SZEGEDI ÚJ NEMZEDÉK LAPVÁLLALAT R.-T. NYOMÁSA ÉS KIADÁSA.

TÁPAY-SZABÓ LÁSZLÓ DR.
író, egyetemi tanár, kormányfő-
tanácsos úrnak, Szeged sz. kir.
város bölcs szülőltjének ajánlom

mélységes tisztelelem szerény je-
léül Szeged, 1939. Augusztus 5. d.
LUGOSI DÓME DR.

Bevetés.

Magyarországon még az osztrák önkény-
uralom dühöngött, s az egész nemzet rabszolgá-
ságban sinylődött, amikor Északamerikában né-
hány lelkes férfi Lincoln vezetése alatt elhatá-
rozta, hogy a független és szabad Amerikában
eltörlik a rabszolgaságot, s Krisztus igéjét kö-
vetve minden embertársat egyenlő rangra emelve,
mindenkinek, aki amerikai állampolgár, ugyan-
azon jogokat adják, ugyanazon kötelezettségek
mellett. A nagy amerikai nép elindult megke-
resni Krisztus arcát, amelyet ott láttak minden
rabszolga arcán. Az egyházi személyek készfitt-
ték elő a nagy eseményeket, s a rabszolgatar-
tók, rabszolgakereskedők és lekötelezettjeik,
akiket federistáknak neveztek, hadat üzentek a
rabszolgaszabadítók ellen. Ezeknek Lincoln lett
az elnökük, s Grant tábornok a vezérük, amazo-
kat pedig Lee tábornok vezette a harcokban.

Az amerikaiak már akkor is üzletet csinál-
tak mindenből, s a katonáskodás is épp oly
üzlet volt, mint a vasszerszámok árusítása. A
vér volt a legdrágább, s épp ezért Lincoln ki-
méltni akarta az amerikaiak véréét, s ha már ide-
gen fajú rabszolgák felszabadításáért harcolt,
idegen légiókat szerveztetett, bár nem így nevezték
azokat a csapatokat, amelyekben a Habs-
burg uralom emigráltjai, a magyarok és olaszok
billentették el az amerikai polgárháború mér-
legét. Amerikaiügynökök járták be a Gesamt-

monarchie tagállamait, s kecségetető ajánlatokkal toborozták a katonákat. Főleg a hadban jártas tiszteket keresték, mert ágyútöltelék azért akadt a vérkímélet dacára is elegendő, a tengeren túl. Az Összbirodalom megyefőnökei és rendőrei pedig szívesen elnézték az idegen hadsereg részesére való toborzást, az nem jelentett előttük mást, — mint könnyűszerrel megszabadulni néhány rebellis hazafitól, avagy nemkívánatos forradalmi katonai személytől.

A toborzó ügynökök túláradó lelkesedéssel teljesítették hazafias kötelességüket, s igen sokszor nem volt nehéz bebizonyítaniok, hogy a magyar sors is csak a rabszolgáéval egyenlő, de talán sokszor még annak jobb is a sorsa, s aki a rabszolgatartók ellen küzd, olyan eszmei áramlatot képvisel, amely Európában is éreztetni fogja jótékony hatását, — ha diadalt arat Amerikában. Tömegesen léptek be a magyar, volt szabadságharcos tisztek Lincoln seregébe. 115 magyar tiszttel szolgáltá végig az amerikai polgárháborút, s közülök heten tábornoki rangra emelkedtek.

A magyar tábornokok közül **Asbóth Sándor** és **Számwald-Stahel Gyula** a kimagasló alakok, akik a polgárháború utáni időkben is jelentékeny alakjai maradtak az USA életének. Szeged büszkeségére az egyik a két tábornok közül, **Számwald-Stahel Gyula** a palánki városrészen, Szegeden született. Nevét ma már senki sem ismeri, talán még az atyafiaságos családok sem emlékeznek rá. 1939-ben hetvenöt éve annak, hogy **Számwald-Stahel** tábornok a háborút eldöntötte a piedmonti (Virginia államban) csatával. Minden amerikai, aki az USA szédületes fejlődésére tekint, tudja, hogy az előhaladás irama a polgárháború sikeres befejezésének köszönhető, s ez annak a **Grant** tábornoknak eredménye, akinek olyan hős tábornokai voltak, mint **Asbóth Sándor** és **Számwald-Stahel Gyula**.

A 115 tiszti rendfokozatú magyar hős között még egy szegedi név szerepel: **Debreczeni Ignác** volt városi tisztviselő neje. Nemcsak nevére, hanem személyére is még sokan emlékeznek, különösen Szeged város öreg nyugdíjasai, vagy idősebb tisztviselői. **Számwald Gyula** családjáról, illetve szegedi összeköttetéséről igen keveset tudunk, **Debreczeni Ignác**ról azonban igen sokat. Ő törzsgyökéres szegedi család gyermeke, akinek családi nevével már a XVI. századbeli szegedi történelemben találkozunk, érthető lesz tehát, hogy a két szegedi származású hős életrajzának felvázolásánál kevesebb hely jut a tábornoknak, mint a főhadnagyi rangú **Debreczeni Ignác**nak.

Számwald-Stahel Gyula.

Szeged város történelme mit sem tud ittélő Számwald nevű családról. Sem a tanácsi jegyzőkönyvek, sem a céhiratok, de még az anyakönyvek sem ismernek hasonlónevű személyeket Szegeden. Minden valószínűség szerint az apa családja német eredetű budai rokonság, csak az anya családja lehetett szegedi. Az anya, régi magyar szokás szerint, amikor új életet indított útnak, a gondos szegedi anyai házat választotta a nevezetes bekövetkezendő események színhelyéül. Ebben mindenki megnyugodhatott, már csak azért is, mert ilyenmódon senki sem háborgatta az apát hivatali teendőiben. A szülők összetalálkozását sem nehéz elképzelni. Számwald András, aki a Budán székelő Helytartó Tanácsnak számvizsgálója volt, gyakran megfordulhatott hivatalos minőségében Szegeden, a sőtárnál, ahol akkoriban a mai pénzügyigazgatósnak megfelelő kincstári jogokat gyakoroltak, s ellenőrizték Szeged város egész számvitelét.

Az újszülött Számwald Gyulára vonatkozólag a belvárosi r. k. plébániahivatal kereszteltek anyakönyvének VIII. kötete az 507-ik lapon emlékezik meg. E szerint 1824 évi szeptember 25-én született »Julius Caesar, Franciscus, Fridericus, Andreas«. Be kell vallanunk, a szegedi r. k. anyakönyvekben soványabb képzelő-

tehetséggel választott anyakönyvi névmegjelölések fordulnak elő. A névválasztás mindenestre az apa nagyrautó elgondolásait mutatja. Az apáról így emlékezik meg az anyakönyv: »P. Dnus Andreas Szamwald in Depart. Fund. ad Excels. Cons. R. L. Hung. Rationum Officialis Budae«. E szerint az apa a Helytartó Tanács számvívói hivatali kirendeltségének főtisztviselője volt. Az anyát »D. Barbara Nagy«-nak írta a keresztelő pap »A. R. D. Georgius Kreminger V. A. D. et Par.«, vagyis vice archidiaconus et parochus. A keresztelési adatok felemlítik a keresztszülőket is, névszerint Dna Maria Kroher nata Trezetska et Josephus Radványi-t. Kik voltak ezek, nem tudjuk. Kroherné Trezetska Mária valószínűleg egy budai hivatalnoktárs neje, s úgyszintén Radványi József is az lehetett, talán a szegedi sóhivatal személyzetéből kerültek elő.

Amerikai közlés szerint Szamwald Gyula valamelyik szegedi iskolába járt gyermekkorában, s csak legénysorban került Pestre. Lehét, hogy az elemi iskolákat valóban itt járta, de az egyetlen szegedi középiskola, a piarista gimnázium »Catalogus Juvenutis« kötetét név nem jegyezték fel, ami azt mutatja, hogy legfeljebb a Nemzeti Oskolába járhatott Jéger József tanító úrhoz. Az az életrajzi körülmény, amely szerint később a kereskedelmi pályán mutatja, azt sejteti, hogy inkább a gyakorlati eredményeket megközelítő Nemzeti Oskolában járhatott a későbbi tábornok. Valószínűbb azonban, hogy tanulói éveit Pesten, vagy Budán töltötte, s a gyakorlati érzékű apa hamarosan kereskedelmi pályára adta. Mindenesetre az a körülmény, hogy 1847-ben már Emich Gusztáv könyvkereskedésének segédje volt, azt mutatja, hogy addig már Szamwald Gyula kereszttülesett az inaséveken is.

1848-ban jelent meg Petőfi Sándornak, az Emich Gusztávnál 1847-ben megjelent Petőfi

összes költeményei című gyűjteményes kötetnek második kiadása. Az erre vonatkozó szerződést 1848 január elsején, előzetes kiegészítések után aláírták. A szerződés körül nagy buzgalmat tanusított Szamwald Gyula, a cég könyvkereskedősege, akinek Petőfi Sándor azzal róttá le halálját, hogy verset írt hozzá. (Ferenczy Zoltán: Petőfi életrajza. III. k. 184. o.) A költemény, teljes egészében a következő:

EGY KÖNYVÁRUS EMLÉKKÖNYVEBE.

Az életről boldogság, de elébb
Párádni kell, hogy ezt a célt elérd,
Ugy ingyen ahhoz senki sem jut el,
Ahhoz nagyon sok mindenféle kell:
A becsillettől soha el ne térd
Sem indulatból, sem pedig díjért,
Szeresd híven felebarátidat,
Ne vond föl közted s más közt a hidat,
A hon nevé, a drága szent hazát
Sárvédnek legtisztább helyére zárd,
S imádd az Istent, s mindenek felett
Áruld erősen költeményimet.

(Pest, 1843.)

Valószínű, hogy Petőfi Sándor, aki egyébként elég szűken írta alkalmi verseit, jó barátságban volt Szamwalddal, kinek lelki erőnyeit is iparkodott e versben megörökíteni.

Kimutatható, hogy Petőfinek ez a egy költeménye az, melyet szegedi embernek írt!

Szamwald Gyulát a magyar szabadságharc magához sodorta. Tagja lett a Pesten, 1848 március 15-én alakult, a közönség által »Forradalmi Bizottmány«-nak, hivatalosan pedig »Közcsendí Bizottmány«-nak nevezett szervezetnek, melynek mindössze 64 tagja volt és hatásköre kiterjedt a népgyűlések szervezésére, a városi őrség felletti felügyeletre, amelyhez tartozott a halálfejes jelvényt viselő u. n. »Halálőfőcsapat« is. A bizottmány tagjai között foglaltak helyet: Bu-

lyovszky Gyula, Degré Alajos, Egressy Gábor, Eötvös József, Irányi Dániel, Klauzál Gábor, Petöfi Sándor, Vasváry Pál és Vörösmarty Mihály is. A »Közszéni Bizottmány« az első felelős magyar minisztérium megalakulásakor 1848 április 11-én feloszlott. (Gracza György: Az 1848—49-iki szabadságharc. I. kötet. 67. oldal.) **Számwald Gyula** előbb a nemzetőrségben teljesített szolgálatot, majd a honvédseregénel, ahol tisztí rendfokozatot nyert. 1849 végén besorozták az osztrák ármádiába, s valamelyik olasz helyőrségben teljesített szolgálatot, míg le nem szerelt. Ekkor már kiéleződtek az északamerikai ellentétek, amelyek megismerése után szíve-velke **Lincoln** mellé állította. A hosszú katonai szolgálat alatt családja kipusztult, ő elszegényedett, az akkori fogalmak szerint koros volt már a családalapításhoz, viszont azt látta, hogy a katonai szolgálat az egyedüli, amely sikert és eredményeket hozhat életében. Összekuporgatott pénzén Amerikába hajózott, s **Grant** tábornoknál jelentkezett, aki örömmel fogadta szolgálatába a vitéz magyar huszárságnál szolgált **Számwald Gyulát**. Amerikai letelepítése után családneve mellé a **Stahel** nevet is felvette, valószínűleg egy ilyen nevű amerikai állampolgár örökbe fogadta.

1861-ben már jelentékeny szerepe volt **Lincoln** seregében. Valószínű, hogy ő volt, aki a hadvezetőség figyelmét felhívta a kiváló, paragon heverő magyar tisztikarra, melyet az osztrák önkényuralom háttérbe szorított. A polgárháború lovasságát újra szervezte, s valóságos magyar honvédhuszárokat teremtett **Lincoln** alakuló seregébe. Amikor **Lee** tábornok, a déliek vezérének csapatai halálosan szorongatták Washingtont, már ő volt a védőereg lovasságának főparancsnoka és **Lincoln** elnökkel együtt ment a gettysburgi csataterre. Az amerikai polgárháborúnak ez volt a legnagyobb csatája, ahol **Lincoln** az amerikaiak előtt közismert halhatat-

lan háromperces lelkesítő beszédét tartotta. 1864-ben, 75 év előtt a Virginia államban kiüzdött piedmonti csata sikere is az ő nevéhez fűződik, amikor több sebből vérezve, személyesen vezette küzdelemre lovasait, s ezáltal végső csapást mért a federalista rabszolgatartók hadseregére. A polgárháború alatt tábornoki rendfokozatot nyert, majd iparkodott a békos polgári életben is elhelyezkedni. Vitéz és bátor magatartását azonban a háború után sem feledte el az amerikai nép. **Lincoln** meggyilkolása után talán néhány évtizeddel a hősknek kijáró legnagyobb kitüntetését nyerte el, a Congressional Medal of Honor-t.

1865 után **Számwald-Stahel Gyula** az USA külügyi szolgálatába lépett. Kalandvágyó természetű és rendkívüli nyelvismeretei a távol kelet felé vonzották, s előbb konzul lett Kínában, később főkonzul Japánban. A külügyi szolgálat is terhes lett nemsokára, s felhasználva összeköttetéseit az egyik legnagyobb életbiztosító társaságnál helyezkedett el, mint annak vezető tisztviselője.

Élete ezután egyenletesen haladt az öregség pályáján. Közbecsülésben halt meg, mint számtalan egyesület díszelnöke és tiszteleti tagja. Családot sohasem alapított, s amikor Washingtonban meghalt, nemzeti hősként temették el az ottani Arlington temetőben, s nemsokára halála után hatalmas, művészileg kiképzett gránit emlékkövet helyeztek sírja fölé.

A hét magyar tábornok közül **Asbóth Gyula** vitte a polgári életben legtöbbrre, mert a polgárháború után ő lett Argentínában az USA követe. Utána nyomban **Számwald-Stahel Gyula** polgári pályája ívelt legszebben a magyar tábornokok közül.

Debrecenyi Ignác.

Az északamerikai polgárháború másik szegedi hőse **Debrecenyi Ignác** volt, aki alig negyedszázada költözött a Hadakútjára, hogy a Hadúr irányítása mellett harcoljon haló porában is a szent magyar eszmékért. A két hős közül ő az, aki személyileg közelebb áll hozzánk, aki izig vérig szegedi és akinek az élet kezdő és záró szárazfája a szegedi röge szikadt. Sőt nemcsak az ő személye, hanem egész családja idekapcsolódott Szegedhez és Szeged történelméhez.

Szeged történelmében sűrűn előfordul a **Debrecenyi** személynév, ezzel az írással, ami azt mutatja, hogy az itt éltek valamennyien egy közös család leszármazói. Az első alsóvárosi ferences gvardiánt **Debrecenyi Ferenc**-nek nevezték, s e családból az idők folyamán több neves pap került ki. A család történetét összeállítani ma igen nagy nehézségekbe ütközik, de a név írásmódja arra mutat, hogy nemesi eredetű családról lehet szó, amelynek tagjai Szegeden polgárosultak, hiszen itt a polgárjog mindig többet jelentett az itt nem érvényesíthető nemesi kiváltságoknál. A város tanácsi jegyzőkönyvei rendre mutatják, hogy a Szegeden letelepedett nemesi családok letelepülésük után hamarosan iparkodtak megszerezni a polgárjogot, s az anyakönyvekben is csak a legkritikább

esetekben jegyezték föl valakinek nemességét, mert a polgárjog megszerzése alkalmával inkább azt kellett kimutatni, hogy valaki polgári ivadék-e, mert ez ok volt a fizetendő illeték le szállítására.

A **Debreczeni** nemzetség-fából, mely valaha igen terebélyes volt, ma már csak irmag maradt. Sajnos, az anyakönyvek között való kutatás igen nagy nehézségekbe ütközik, mert a legrégebb anyakönyvekről mutatók (indexek) még mindig nem készültek el, — az egyházak talán néhány száz pengős városi segélyből ezt az ősi mulasztást mihamarabb pótolhatnák, s ez elsőrendű városi érdek lenne, nemcsak ma, amikor a közérdeklődés amúgy is szívesen fordul az anyakönyvi adatok felé. A szegedi anyakönyvekben a Debreczeni név több változatban fordul elő. A főbb eltéréseket mutatják ezek: **Bebretzenyi**, **Döbretzenyi**, **Döbrötzenyi**, továbbá a névvégződésnél -ny, -ni, a szokóképen pedig a változó helyesírási szabályoknak megfelelően a z helyett cz és c.

A forrásművek közül egyedül **Tápay Szabó László** (Régi szegedi családok. Közölte a Délmagyarország 1930. évf. dec. 10. sz. ban.) állította össze a **Debreczeni** (**Döbreczeni**, **Debrezeni**) családnevek adatait. Ezek szerint: **Posonyi Ignác** végrendeletében (1819) meg van említve, hogy **Döbrötzenyi József** tartozik 200 forinttal. **Jászai Géza** (A szegedi Szent Rókusához címzett r. kath. plébánia 100 éves története, 386. o.) a már kihalt, vagy elköltözött családok között említi a **Döbreczeni** családot. — 1847-ben **Debreczeni Pál** Felsővároson lakott, **Bitó Julianna** volt a felesége. — Ugy látszik, hogy volt Szegeden egy iparos család, mely erdélyi származású és nemes eredetű volt. — **zágoni Debreczeni János** egri kanonok szegedi iparos szülőktől származott. — E papi személy életrajzát közli **Szimyei József** a Magyar írók, II. k. -ben (702. o.), s

megemlíti, hogy 1836 március 21-én született Szegeden, iparos szülőktől, a szegedi piarista gimnáziumot végezte, innen 1854-ben az egri papnöveldebe ment, s azt végül felszentelték áldozópappá. **Tevékeny irodalmi** működéséről jegyez fel adatokat, amelyekből itt csak azt jegyezzük fel, hogy írói álnéve: **Dolgos János** volt.

Az átnézett anyakönyvek alapján valószínűleg egy törzshöz tartozóan négy családfa állítható össze, melyeket a 16—17. oldalakon mutatunk be.

Az elsőzü szülöttek valamennyijének keresztzülei **Posonyi Ignác** és neje **Tóth Anna** voltak, amely körülmény azt mutatja, hogy a szülők jósorsú emberek lehettek. Az **Ignác I.** -hez írt anyakönyvi feljegyzés szerint közrendű halászok voltak a szülők. — ugyane személynél az anyakönyvi elírás anyát **Kovács Veronikának** nevezi. Az anya nevét több helyen latinosan **Sexardy**-nak írták az anyakönyvbe a másodikü szülötteknél. Itt a keresztzülők, kivéve **Eszternél Szücs Vince** és **Auer Rozália**, nem házastársak, mert Eszter keresztapja **Kiri Mátyás**, bár a keresztanya ugyanaz. Egyébként tudjuk, hogy **Eszter Barta János** felesége lett, s amikor meghalt, 1899-ben, már sem a férje nem élt, s a Debreczeni rokonságból is csak hősünk **Ignác Sándor** örvendett életnek. Az apa **András** foglalkozásáról a gimnázium **Catalogus juvenutatis**-ának egy adata szerint Sartor, vagyis szabómeister volt. E bejegyzést az 1817-ben született **Andrásnál** találjuk, aki az 1827—28. tanévben kezdte az első grammatikai iskolát járni, s szabályosan 1830—31-ig a négy első osztályt el is végezte.

Debreczeni Ignác, akiről az anyakönyvből megállapítható, hogy Alsóvároson született 1823 március 23-án, s akit **P. Aloysius** ferencrendi szerzetes keresztelt meg, **Debreczeni András** apa és **Szekszárdi Veronika** anya hetedik gyermeke volt. Igaz, hogy le kell számítanunk a két előbb-

I. CSALÁDFA:

Pál szül. 1795. Házasságot köt az 1799. szül. Fehér Rozáliával a palánki templomban 1819 június 15.-én. Gyermekük: **János** a piarista gimnáziumba iratkozott az 1827-28. tanévben.

II. CSALÁDFA:

Ferenc (zágoni), született 1799. Házasságot köt 1820 okt. 11. **Hanzel Barbarával** az alsóvárosi templomban, aki 1802-ben született a Palánkban. A házasságkötés tanúi **Debretzenyi János** és **Ternyei József**, a házasságkötő pap **Debretzenyi József** világi pap volt.

Gyermekeik fii ágon:

 Mihály Ferenc szül. Alsóv. 1821 szept. 28	 József szül. Alsóv. 1826 márc. 24	 Nep. János Pál szül. Alsóv. 1836 márc. 22 ő lett egri kanonok.
--	--	--

III. CSALÁDFA:

János szül. 1778. Házasságot köt **Pásztor**, másnéven **Kudus Catharinával** a palánki templomban 1806 június 10.-én. Gyermekük:

 János szül. Palánk 1810 július 21	 Ferenc szül. Palánk 1811 okt. 4	 Jakab Ignác szül. Palánk 1816 július 1
--	--	---

Mindhárom testvérnek keresztiszülői **Müller Antal** és neje **Thalm Terézia** (ennek nevét Teimin és Turmin változatokban anyakönyvelték). Ferencnek felesége **Márky Terézia**, akinek révén **hamvai Boros Pál** ny. polgármester h. családjával kerültek atyafiságba.

IV. CSALÁDFA:

János polgár, kinek felesége **Házi Veronika** (a gyermekek Felsővároson, az unokák Alsóvároson anyakönyvezve).

 Ignác szül. 1799 okt. 2.	 Anna I. szül. 1781 aug. 19.	 Antal I. szül. 1783 jan. 2.	 Antal II. szül. 1784 máj. 23.	 Mihály szül. 1785 szept. 27.	 Veronika szül. 1787 jan. 19.	 András szül. 1788 nov. 12.	 Anna II szül. 1791 máj. 10.
------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---	--	--	--------------------------------------	---------------------------------------

Házasságot kötött az Alsóvároson az 1790-ben született **Szekszárdi Veronikával** 1810 november 12.-én. Tanuk voltak: **Szabados István** és **Faludi Ferenc**. Gyermekeik:

 Veronika Regina szül. 1811 szept. 24.	 Ignác I. szül. 1813 jan. 31.	 Júlia szül. 1814 febr. 1.	 Ignác II. Péter szül. 1815 máj. 10.	 András szül. 1817 dec. 18.	 Eszter szül. 1820 ápr. 22	 Ignác III. Sándor szül. 1823 márc. 23.	 Alajos Antal szül. 1826 június 18.
--	--	-------------------------------------	--	--------------------------------------	-------------------------------------	---	--

született Ignácot, mert valószínűleg csak ezek halála után választották a szülők ismételten az Ignác nevet, amely nyilván a család támogatójára Posonyi Ignácra emlékeztette a szabómester családját.

A Debreczeni családban mélyen élt a törekvés, hogy a család tagjai közhivatalokba növekedjenek, s a honoratior rangot elnyerhessék, s az 1825-ben gimnáziumba iratkozott Jánost, csakhamar követte András, aki 1827-ben iratkozott a gimnáziumba. E példák lebegtek az iparos apa előtt, amikor 1834 őszén beíratta Ignác fiát az első grammatikai osztályba, amelynek osztályfőnöke és nyelvtanára Zlattyánszky N. János kegyesrendi atya volt. Ez a piarista tanár épp akkor jött a szegedi gimnáziumhoz, s a városban nem ismert senkit. A tanár Magyar Csábor feljegyzései szerint, az 1896. évi gimnáziumi értesítőben, 104. o.) 1810 május 29-án Kistapolcsányban született, Veszprémben halt meg 1858. augusztus 19-én, s mindössze két évig tanárkodott Szegeden. E két évből azonban csak egy jutott a kis Debreczeni Ignácnak. Az intézet igazgatója akkor Deáky Károly volt.

A hivatalos feljegyzés szerint a kis Náci igen jól tanult. Az első félévben hittan, erkölc és magaviselet osztályzata 1-es 47 ponttal, a többi tárgyakból szintén egyes az osztályzata, de pontszáma már csak 41, míg a nyelvtanból és magyarból bár osztályzata ugyancsak egyes, pontszáma már 30-ra süllyedt. Mindezt szorgalmasnak találta az osztályfőnök (diligenter) s a 127 osztálytárs közül kevésnek volt hasonló szép osztályzata. A második félévben megtartotta ugyan a jeles osztályzatot és a diligenter minősítést, de az egész vonalon nagy hanyatlást mutatnak a pontszámok: 35—38—2. Valószínű, hogy ez a süllyedés készítette az apát arra, hogy fiát kivége a gimnáziumból, noha még a második félévi bizonyítvány is a jobban minősítettek

közé sorozta gyermekét. Az 1835—36-os tanévben Debreczeni Ignác nevével hiába keressük a gimnazisták névsorai között. Az egy tanév, ami a későbbi idők folyamán megkétszereződött Debreczeni Ignác emlékezetében) csodálatosan mély nyomokat hagyott a lelkében. Erős, hajlithatatlan jellem, meg nem alkuvó hazaszeretete és az élethez kapcsolódó meleg szeretet.

A szabómester apa, életkörülményeivel megalkudva fiát magamellé vette a műhelybe, cérnát és tűt adott a kezébe, s iparának tanulására fogta. A felsőbb oktatást most már az inasiskola, a Nemzeti Oskola pótolta. Írása még élteesebb korában is apró gyöngysorhoz hasonló, igazolva rajzkészségét és kezűgyességét. Körülbelül 1845 júliusáig tengődött az iparosi életben, majd szép írására való tekintettel beállt írnioknak egy ügyvédi irodába.

A szabadságeszmék a régi világban az ügyvédi irodákban érlelődtek valóságga. Ide özönlöttek a panaszok, idegyültek az elnyomatás és jogfosztás fájdalmai, s a régi jó ügyvédek úgy érezték, hogy nekik nemcsak az a kötelességük, hogy a népet az erősek, a hatalmaskodók ellen megvédjék, hanem sikra kell szállniok a kamarillai urai ellen is. A hazafias magyar ügyvédi kar eszmevilága kiterjedt azokra, akik az irodákban dolgoztak, a jurátusokra, a patvaristákra, az ügyvédsegédekre és írniokokra egyaránt. Amikor 1848 márciusának szele Szegeden is fujdogálni kezdett és meglobogtatta a szabadságeszmék nemzeti-színű lobogóját, minden becsületes hazafinak égni kezdett talpa alatt a föld, s mehetnékje volt az elnyomó osztrák, rabszolgarendszer felé hajló uralma miatt.

Debreczeni Ignác is ment volna azonnal, az elsőekkel, akik a rácság ellen indultak, csak ne tartotta volna Szegeden egy szép szempár, amelynek rabságát nem bánta, de kívánta. A szép Knottiné volt szerelmének tárgya, ott töltötte

szabad perceit, s ha elszólította a napi események utáni érdeklődés a légyottról, a féltékeny kintzókamráját találta a kedves ölelő karjai között. A hazaszeretet azonban erősebb a szerelemnél is. 1848 december 9-én **Debreczeni Ignác** beállt a honvédek közé, s a 93-ik honvédszázalój küzdelmes harcaiból vette ki a részét ezután, hősi elszántsággal és vakmerő szerencséjével. Csakhamar altiszt lett, majd zászlóatrtó, aki minden csatában elől járt, s az ősi magyar hadi erények szerint a tüzzáporban is első volt, kezében a féltve őrzött kincessel. 1849 májusában az ő csapata is Budavár alá került, amikor a hős honvédseregnek ostrom alá vették **Hentzi** bástyáit. Május 21-én virradóra megindult a lassan előkészített nagy roham a vár ellen, s reggel hét órára már minden bástyafokon a magyar nemzet Szűz Máriás lobogót lengette a hős dunai szél. Az első magyar zászlót **Debreczeni Ignác** tűzte ki a budai vár egyik bástyájára. Főhadnagyi rangot kapott érte.

Úgy érezte, hogy rangját még külön is ki kell érdemelnie, s ezután oroszláncént, vadul, hihetetlen erővel és ügyességgel harcolt az osztrákok, az oroszok, a rácok, és a renegát magyarok ellen. A csaták alatt bár többször megsebesült, sérüléseit fel sem vette, küzdött tovább, szegedi módon, ahogy őseitől látta, akik a kisebb veszélyeket semmibe se vették. 1849 augusztus 8-án azonban egyszerre tizenkét sebet kapott, s tábori kórházba kellett költöznie, nehogy sebei halálát okozzák.

Sebesülten tért vissza Szegedre a hős és többé már nem is kerülhetett vissza a harctérre, a honvédek csapataihoz. Egészségének javulása visszavezette régi szerelméhez, a szépséges **Knottinéhoz**, aki egy, a várososhoz közeli tanyában lakott. **Knottiné** azonban nem várta a hős honvédet, hanem behódolt egy fiatal császári ulánus hadnagynak. **Debreczeni Ignác**, aki egyébként

is hirtelen elhatározású ember volt, lekapta az asszonytól tartott töltött vadászpuskáját a falról, s rásütötte **Knottinéra**.

A gyilkosnak menekülnie kellett és vészelnie. Díjat tűztek a fejére, hiszen az osztrákoknak még volt némi elszámolni-valójuk azzal, aki soraikat állandóan ritkította puskájával és kardjával.

Debreczeni Ignác a kard helyett a varrótűt választotta új életének fegyveréül, s elhatározta, hogy Amerikába megy, ahol könnyebben eltűnhet az üldözők elől. Németországnak vette az útját, s a Weser mentén haladva elért Brémáig. A tengeri hajók a széles folyamtorkolatban pihentek, s hősünk sóvárogva nézett a pompás vitorláshajók felé, amelyeket szigorúan őriztek vámosok, rendőrök és katonák, nehogy valaki elmenekülhessen rajtuk az üldözők elől. **Debreczeni Ignác** szállásadóinak tanácsára megvett egy lengyelzsidó kaftánt és prémes kucsmát, csizmája amúgy is volt, szakállja is megnőtt útközben, nem sokat kellett magán váltóztatnia, hogy megtévesse az őrtállókat. Nyugodtan lépdelt fel a hajóhídra, — amikor a fedélzetre ért, lekapta állótzetét, azzal intett búcsút a fogdomegeknek, azután bedobta a vízbe a színházi felszerelést. A hajó elindult, s **Debreczeni Ignác**nak elég ideje tellet, hogy útközben német tudományát angol nyelvismertekkel bővítsé.

A nyughatatlan vérű **Debreczeni Ignác** lelkeségének megfelelő életkörülmények közé került Északamerikában. Zajgott, tombolt az élet körülötte, mindenki politizált, véleményt nyilvánított és szónokolt. **Debreczeni Ignác** egész életében hangoskodó ember volt, s most, hogy már jól tudott angolul, csakhamar belesodródott a politikai életbe. Megélhetésének közelebbi részleteit ugyan nem ismerjük, de valószínűleg a nőiszabóság mestersége adott neki kenyeret. Európában ekkor még nem igen fejlődött ki a

férfiak részéről ez a mesterség, hősünk azonban Amerikából visszatérte után, ha nem is iparszerűleg, de kedvtelésből jeleskedett ebbeli tudományával.

Tíz év is eltelt amerikai bevándorlása óta, míg végre a szabadság fája ott is kivirágzott. A szabadság eszmék azonban nem annyira nemzeti célúak voltak, mint nemzetközöliek. Amerikában, akkor, amikor Magyarországon már egy jobbágy sem volt, még javában virult a rabszolga rendszer, s a rabszolgakereskedés egyik legjövendőbb iparága volt az amerikai kereskedelemnek. Az amerikaiak **Lincoln Abraham** köré csoportosultak, s hadsereget szerveztek, melynek vezére **Grant** tábornok lett. A federisták, akik a rabszolgarendszert fenn akarták tartani, **Lee** tábornok köré gyülekeztek. A két ellentábor sokáig nézett farkasszemet egymással, míg nem az erők addig duzzadtak, amíg 1861-ben nyílt összecsapásra nem került a sor. Harc harc után következett, váltakozó szerencsével, kölcsönös fosztogatással, rablásokkal és gyújtogatásokkal, egymás embereinek kiirtásával. **Grant** serege egyszerre társzárnyalta a federistákat, s diadalt diadalra aratott. Seregében ott küzdöttek már a magyar 48-as emigrált hősök, közöttük a szegedi **Debreczeni Ignác** is. 1865-ig tartott a polgárháború, míg **Lincoln** teljesen tönkre nem verte a rabszolgapártiakat. A seregek szétoszlottak, mindenki visszatért szerszámja mellé, hogy élhessen az USA polgárainak biztosított szabadságjogokkal.

A tizenötévi amerikai tartózkodás komoly férfivá érlelte **Debreczeni Ignácot**. Rajta is fogott a szokásmondás: ki a Tisza vizét issza, vágyik annak szívé vissza. Akkoriban pedig igaz csak Tiszavizet ittak Szegeden. Előbb leveleket küldött ismerőseihez, s aziránt érdeklődött, részülné-e kegyelemben régi nagy bűne miatt. Ismerősei **Pillich Kálmán** ügyvédet ajánlották

segítségül, akinek csavaros eszejárása akkoriban minden vonalon győzedelmeskedett a szegedi ügyvédek és bíróságok előtt.

Pillich Kálmán vállalta is az ügyet, a dolárkereset már akkor is szívesen látott valuta volt az ügyvédek között, s a kúszóban álló kiegyezést felhasználva csakugyan lehetővé tette **Debreczeni Ignác**nak büntetlen visszatérését Szegedre. Állítólag **Pillich** az egész gyilkosságot politikai merényletnek állította be, s ilyen módon sikerült kegyelmet kieszközölni véndéce részére. Minderről ma már hivatalos okiratokat találni, s így bizonyítani ezt nem is lehet, de annyi bizonyos, hogy **Debreczeni Ignác** nemcsak hazajöhetett, hanem hivatali állást is vállalhatott.

Arra törekedett, hogy régi kalandos életmódját folytathassa, s beállított **Dáni Ferenc** főispánhoz, követelve lovaskézbesítői kinevezését. A főispán már halott egyetmást **Debreczenyről**, akinek hetyek madora sehogysen illet a hivatalkéregetéshez, s csakhamar el is utasította az új életre törekvő amerikai szabadságharcost, aki most már **Pillich Kálmán** tanácsára **Pálffy Ferenc** polgármesterhez fordult. Az akkori rendezetlen, szegénylegényes közbiztonsági állapotok tettere kész, merész, tapasztalt bátorságú egész férfit igényeltek a kézbesítői pályára, amelyet akkor még »kézbesítő-írnoknak« neveztek. A tanyázó kézbesítő pedig lovon járta a határt, s az ilyen műveletekhez való képességeket sokszorozva látta a polgármester a hazatért hősen, akit illett kenyérhez juttatni, — márcsak azért is, hogy a negyvennyolcas sebeket meghálálhassák. Így lett 1867 június 15-től a város lovas kézbesítő-írnoka **Debreczeni Ignác**. Indulásnak jó volt ez is, de csakhamar jövendelműzőbb és biztonságosabb pályaforduló következett be. 1871 december 31-én otthagya a városi szolgálatot, s a szegedi kir. Törvényszéknél jelentkezett kir. bírósági végrehajtónak. A szükséges vizsgák kiállása

process server

után 1872 február 3-án meg is kapta kinevezését, s 1873 augusztus 9-ig szolgálta az igazságot.

A következő hat év alatt mivel foglalkozott **Debreczeni Ignác**, azt kideríteni nem lehetett, valószínű, hogy régi mesterségét gyakorolta, de az is lehet, hogy új elhelyezkedés reményében csak várakozott, ámbár nyugtalan vérért ismerve, ez valószínűnek nem mondható.

Az árvíz 1879 március 12-én tört be Szegedre, s a városához hű **Debreczeni Ignác** úgy érezte, hogy rászakadt az égbolt, s neki kötelessége azt a helyére visszatolni. Minderről szűkszavúan emlékezik meg egy újsághír, halála alkalmával, mondván, hogy »hőselkűségét még a szegedi árvíz idejében volt alkalma kimutatni, mikor nem egy emberéletet mentett meg a biztos haláltól«. (Szegedi Híradó 1913 dec. 16-iki szám.)

Pillich Kálmán, a jóbarát, aki szintén derekasan kivette részét az árvízi mentésből, csakhamar megértette a város uraival, hogy **Debreczeni Ignác** személye kincs a sivatár homokban, melyet nem szabad elkalodni hagyni, hanem állandó foglalkozás biztosításával oda kell rögzíteni a városi érdekek láncába. 1880 január elsején került a városához, mint behelyettesített vámpénztáros, akit 1884 április 1-én a közgyűlés I. osztályú vámpénztárnoknak választott meg. Ez az állás megfelelt igényeinek, s természetének egyaránt, s ha nem is túlzott buzgalommal, de becsületesen, s a város érdekeinek mindenkor szem előtt tartásával dolgozott hivatalában, s tért onnan nyugdíjba 1908 március elsején. A nyugdíjbanvonulás késői ideje mutatja, hogy igen használható tisztviselő volt, aki öreg kora dacára is megfelelt hivatalában. Tisztviselőtársai közül már csak igen kevesen élnek ma, de valamennyien szinte egyöntetűen dicsérik szorgalmát, becsületességét és főleg megbízhatóságát. Az általános vélemény róla az maradt,

hogy talpig férfi volt, aki minden körülmények között megóvta a város érdekeit és a maga becsületét.

Az a ritka személy volt, aki három helyről is kapott »nyugdíjat«, a városból, a honvédegylettől és az USA hadseregétől. Utóbbi helyről élete végéig havi 100 dollárt kapott. E járadékok még életében is biztosították anyagi függetlenségét, amit igen sokszor éreztett előjáróival szemben is. Előfordult, hogy egy pénztárviszogatást alkalmával néhány krajcár hiányt talált az ellenőr, mire zsebbe nyult, s onnan kikapott néhány százás bankjegyet, s követelte, hogy az ellenőr abból adjon vissza, de azonnal, mert ő nem lop és nem sikaszt. Nagyobb nyomatékul előkapta pisztolyát, s fenyegetően az ellenőre fogta, aki a többi vámtisztviselővel alig bírta megnyugtanni és megérteni vele, hogy szó sincs gyanúsításról, de a rendet mégis csak be kell tartani vele szemben is. Amilyen hirtelen jött a haragja, olyan hirtelen el is múlt.

Hivatalos ténykedései után a saját maga varrta igen divatos, többnyire galambszürke, vagy nyáron nanking anyagból készült ruhába öltözött, s e perctől kezdve megszünt hivatalnok lenni. Kávéházba ment, főleg a »Sugár«-ba, amely alatt a színházzal átelles »Sugár kávéházat« értették mindenkoron. Itt már várta a barátok kis társasága egy játszma preferánszra. A kártya sem kötötte le nyugtalanságát, s csakhamar felkerekedett, hogy valamelyik barátját, vagy ismerősét meglátogassa. Legjobb barátja **Pillich Kálmán** volt, akivel még vadászgatni is eljárt, de aki ellen sokszor kifakadt, s nem győzte eléggé fukarságát szidni. **Pillich** tiltakozott ez ellen, de hiába, **Debreczeni Ignác** ráolvasta a a vétkét:

— Az fukar ember, aki nem gavallér, már pedig a fiskális úr még a kisasszony előtt is bezárja az éleskamrát, a zsírt pedig csak kiló-

számra hozatja, ha kifogyott a disznóvágás után.

Mindebből az is látszik, hogy a kisasszony, aki alatt a gyöngéd szálakkal odafűzött hávezetönöt kellett érteni, — a mi emberünket is megtisztelte bizalmas meséivel. Általában, — ebben is egyhangú az utókor véleménye, — **Debreczeni Ignác** csodálatosan értett a hölgyek nyelvén beszélni. Késő öregségében is szerették a nők, — ha nem is olyan érzelmeikkel, mint fiatalabb éveiben. Gavallér volt, a szó amerikai és magyar értelmében.

Tulajdonképpen két lakást tartott. Az egyik a hivatalos lakása volt, a vámnál, a másikat bérelte. Ennek is külön története van. Eleinte a személypályaudvari vámnál lakott, s a hivatali szobája mellett volt az ő legényszobája. Az egyik ellenőrzés alkalmával a javadalmi hivatal vezetője hivatalosan kereste, s mivel a hivatali szobában nem találta, belépett a mellette lévő lakószobába, ahol **Debreczeni Ignác** épp egy hölgy vendégét fogadta. Nem lehet mondani, hogy a vendég talán a város előkelőbb köréből került ki, s az sem valószínű, hogy a vendég nevéét beírták már az esketési anyakönyvekbe, amely körülmény miatt a hivatalvezető indíttatva érezte magát arra, hogy alantasák a hivatali helyiség szentségére figyelmeztesse. Ennek igen nagy hatása volt, **Debreczeni** olyan hangon kezdett kiáltozni, hogy az összes bakterek összeszaladtak, s amikor már elég nagy közönség gyűlt össze, csak tiltakozását lehetett hallani:

— Ez a szoba nem hivatal, hanem a lakásom, ahol én parancsolok, ahol azt teszek, amit akarok, az úr pedig takarodjon ki, amíg golyót nem engedek a derekába! — Azzal már rá is fogta a fegyvert, s az elbeszélők szerint csak nagy nehezen tudták lefogni és megakadályozni az ismételt emberölést. Nem bizonyos azonban, hogy valóban ölni akart, inkább talán nagy rava-

szul a névéhez tapadó régi vért akarta megfélemlíteni.

A nagy összeröccsenésnek az lett a vége, hogy **Pálffy Ferenc** polgármester felhívatta magához és megintette, ő volt az egyetlen, akinek tekintélye néma engedelmességre bírta **Debreczenyt**. Senkinek sem beszélte el, hogy mit mondott neki a polgármester, sőt még a kérdézőkődések előtt is kitért, — de a kihallgatás után rövidesen egy kétszobás lakást bérelt az Alföldi utca nagykörúton túli részében. Hivatalnoktársai nem igen juthattak oda, de a barátai közül is csak az egy **Terescsényi Gyula** látogathatta meg veszedelem nélkül. **Terescsényi Gyula**, a szép-hírű **György** édesapja valamikor színész volt, azután begyökeresedett a szegedi javadalmi hivatalba, a ripacszkodással felhagyott, s békés családi otthont alapított, — bár nem reménytelenül kacérkodott tovább is a muzsákkal. **Csényi Gyula** néven szépséges alföldi történeteket írt, két novelláskötete meg is jelent, az irodalomtörténetben úgy kellene róla megemlékezni, hogy ő volt **Tömörkény István**, **Móra Ferenc**, meg a fiú **Terescsényi György** irodalmi előfutárja. A legbizalmasabb barátok közé tartozott, akinek mindenkor otthon volt a másik jóbarát, akár egyedül volt, akár valamelyik hölgyvendége társaságában.

Be kell vallani, hogy **Debreczeni Ignác** a legényéletet annyira szerette, hogy mindvégig agglegény maradt.

A hír szerint életében egyszer őt is megpörkölte a tiszta, a házasság kereteibe vezető szerelme lángja. Ne említsünk neveket, semmi szükség arra, hogy egy nagymama fellázongjon, ha szemrehányásunkat feléje irányítjuk, miért nem hallgatta meg »anno ducamál« a szabadsághős esdeklő szavát. **Debreczeni Ignác** már hivatalnokoskodásának vége felé, de még mindig fiatalos egészségű életében beleszeretett egy

szegedi úrlányba. A híre elég zilált volt ahhoz, hogy meg ne hallgattassék. Nem a korát kifogásolta az úrlány, hanem azt a hosszú legény-multat, amelyből annyi, de annyi tövis maradt meg, de amelynek minden rózsája már elszáradt. A gavallér **Debreczeni Ignác** pazarlással akarta a kért hölgy szívét magához fordítani, de minden hiába. Ezt a csatát elvesztette, s a szerelem könnyű sikereivel eltöltött élet nem tudott már sirtóartó hűséges élettársat találni. Tovább járta örömmel keserített napjait, s apró kedvteléseivel iparkodott hosszúranyúló életét változatossá tenni. Mindenkivel szemben gavallér volt, legyen az nő, vagy férfi. Az apró figyelmességek tömegét szórta maga körül, s az Alföldi utcában lévő kétszobás lakás, amelynek még a mennyezetét is kétesértékű oscoenitások tarkították, tele volt az idény minden üde gyümölcsével, emléktárgyakkal, legtöbbszörre pajzánfestésű porcellánscsészékkel, amelyek arra vártak, hogy megértő röhögések tárgyai lehessenek.

Családja lassan kihalt mellőle, csak egy nővére maradt, egyszerű asszony, az **Estér**, bizonyos alsóvárosi polgár, **Barta János** felesége. Ez a nővér is, előtte az utolsó a családból, 1899-ben meghalt, s az ősi **Debreczeni-kuria**, melyet a telekkönyvi hatóság a 3222 számú belterületi betétben nyilvántartott, a szegedi kir. Járásbíróság 1899 október 18-án kelt Ö. 639. számú végzésével az ő tulajdonába került.

Debreczeni Ignác azonban számot vetett, nem akart ő élete végéig adót fizetni a háza után, de még kényszerprepsi díjat se, nem veszködik az ilyesmivel, inkább eladja, az se baj, ha nem kap sokat érte, csak ne legyen további gondja vele. **Pintér Antal** és **Bárány Piros** alsóvárosi házastársak meg is vették 1500 forintért a Szabadsajtó utca 25. szám alatti házat, ki is fizették annak rendje és módja szerint idejében

a vételárat, mert az ilyesmivel alsóvárosi ember adós nem marad sokáig.

Mit tett **Debreczeni Ignác** a sok pénzzel?

Három helyről is kapott nyugdíjat, most meg örökölt is, amiből pénz lett, mégis úgy halt meg, hogy nem maradt utána semmi. Az örökségből háromlo pénzt egy kriptá építésébe fektette. A belvárosi r. k. temető déli bejáratától jobbra az első út mentén a második sírhelyet megváltotta, s oda sárga klinger téglából épített kápolnácskát emeltetett, amely a kriptá fölé épült. Ilyen sírhely elég egy egész családnak is, hát hogy ne lett volna elég neki. Naponta kijárt a temetőbe, nézte, mint halad az építkezés, amikor pedig már befejezés felé közelgett a munka, megvette a díszes ércoporsót is.

— Látni, meg tudni akarom, mibe temetnek, — mondotta, — nehogy valmba temessenek el, amibe akarom. Gavallér voltam világeletemben, ne koldúsként temessenek el.

Megvette még a díszes szemfödőt is, azután a pénzt különböző borítékokba tette, s ráírta »A cigánynak temetésemkor, hogy a Luxemburg grófja indulót elmuzsikálják«, meg egy másikat »temetésemkor a papoknak«. Ami pénze még megmaradt, azzal iparkodott baráti körén segíteni, s amennyire tehetett, résztvevett a közadakozások alkalmával is. A Szegedi Naplóban találtam véletlenül egy ilyen megnyilatkozására. 1893-ban **Klapka** szobrának készítése alkalmával történt gyűjtéskor egy forintot adott, ami tekintélyes adomány volt egy polgár részéről.

Szívesen eljár a negyvennyolcas alapon szórakozó népkörökbe, ahol körülülték a fiatalok, ő pedig beszélt a negyvennyolcas időről, amikor »keresztül lötték a vállát, a kezét, a lábát, s többször feküdt élet és halál közt, erős szervezete azonban legyűrte a kórt s nyoma sem maradt rajta a sok sebnek«. (Szeged és Vidéke 1913. december 15.) A honvéd katonákat meg-

szóltotta az utcán, pénzt, s dohányneműt ajándékozott nekik, de a közös hadsereggel, bár ha az szegedi származású magyar tiszt volt, akkor sem állt szóba. Gyűlölte az osztrákokat minden vonatkozásban. Egy alkalommal a 48-as honvédek nevében felszólt a Kossuth-szobornál, de mivel beszéde igen hosszúra nyúlt, kiméletlenül letessékelték az emelvényről. Azóta emberkerülő lett, s mindenkiben fekete-sárga kémet gyanított. Saját háztartása volt, s hólgyismerősei közül mindig akadt valaki, aki rendbeszedte, s tisztántartotta lakását, vagy ebédet főzött a részére. Azt azonban szívesen mellőzte, inkább ő főzött a vendégeinek.

Debreczenyi Ignác sokszor elbeszélgetett a fiatalokkal, akiknek mindenkor szívesen elmesélte hadi élményeit. Bátorságát és vitézségét igazoló rendjeleit haláláig megőrizte, s »büszkén mutogatta azoknak, akiket méltóaknak talált rá«. (Szegedi Híradó 1913 dec. 16.)

A kortársak szerint középtermű, zömök férfi volt, aki fekete haját közepén válaszva fésülte, kis oldalszakált viselt, s nagy, fekete csontkeretes szemüveget. Élénk társalgását mindenki kedvelte, nem fogyott ki az adomákból és történetekből, — bár sohasem Hári Jánoskodott. Vonzó egyéniségét a nőknél kívül a minden szeretetet megérdemlő kis gyermekek szerették, akik már az első megszólítás után örömmel simultak Néci bácsi kabátjához, amelyben mindig volt valami édesség az apróságok részére. A rossz akarat sem foghatja rá, hogy morcos, duzzogó, vagy nyugoskodó volt életének bármely szakában. Élete végéig elégáns férfi volt, akin mindenkinek megakadt a szeme.

Utolsó lakása a Vitéz utca 25. szám alatt volt, a Honvéd-laktanya mögött. Ott halt meg 1913 december 14-én, s másnap temette **Jászai Géza**, akkor már belvárosi plébános.

A temetés elég feltűnő volt, bár nem kísérté gyászoló rokonság. Sok síró-rívó asszony-

nép poroszkált a koporsója után, meg egy cigányzenekar. Magyar nótákat muzsikáltak az úton, leginkább **Dankó Pista** dalai közül. Amikor a sírba engedték a koporsót, rázendítették a »Most van a nap lemenőbe...«, majd **Debreczenyi Ignác** végkívánságához képest behajoltak a kriptá üregébe és a koporsó felé tartott hegedűkkel, irgalmatlan rosszúl elmuzsikálták a »Luxemburg grófia« indulóját. Akkor már mind italosak voltak derék cigány hangszainak. Azután mindenki kivonult a kriptá kápolnájából, **Terescsényi Gyula** a sírig hű jóbarát ráfordította az ajtóra a kulcsot, a be nem akasztott ablakot kissé benyomta, s azon bedobta a kulcsot, hogy senki se tudjon többet bemenni a kriptába, s azt, aki egyedül élte életét, ne háborgassa senki, siri nyugalmában.

Másnap jött a betűvész, s a már kész névtáblába beleírta a keltezt. A névtábla ma már megfakult, senki se gondolja, alig lehet kibetűzni rajta az írást:

Itt nyugszik

†

DEBRECZENYI IGNÁC

nyugalmazott vámpénztárnok

Magyarország és az Északamerikai Egyesült Államok szabadságharcosa. Nyug. 1848—49. évi honvéd főhadnagy. Elt 91 évet. Megh. 1913 dec. 14.

Kilencven éve, hogy küzdött a magyar szabadságért, hetvenöt éve, hogy harcolt az USA függetlenségéért, s ma sírját ellepi a gaz, valamikor aranyosan csillogó névtábláját fakóvá teszi a por. A hős emlékére szeretettel gondolnak a tengeren túl, idehaza senki. Elmúltak a régi nemzeti küzdelmek, s az új magyar élet feszítővása a jövő köveit gyűjtögeti már, építeni akarja, dolgozni egy új, szabad, független nagy Magyarországon, amilyent **Debreczenyi Ignác** álmottott ébren és álmodik haló porában.

Ferrásmunkák.

- Alsóvárosi r. k. plébánia anyakönyvei.
Belvárosi r. k. plébánia anyakönyvei.
Dugonics András r. k. gimnázium »Catalogus juvenutis«-ainak vonatkozó kötetei.
Felsővárosi r. k. plébánia anyakönyvei.
Ferenczy Zoltán: Petőfi életrajza. III. k.
Gracza György: Az 1848–49-iki magyar szabadságharc története.
Jákó Gyula városi nyugdíjas szóbeli közlése.
Jászai Géza: A szegedi szent Rókusához címzett r. kat. plébánia 100 éves története.
Kun Antal városi nyugdíjas kimerítő elbeszélése.
Magyar Gábor: A szegedi főgymnasium legújabb története. (A városi főgymnasium 1896/évi értesítőjében.)
Szeged és Vidéke. Politikai napilap. 1913.
Szeged város törzskönyve. I. k.
Szegedi Híradó. Politikai napilap. 1913.
Szinnyci József: Magyar írók élete. II. k.
Tápay Szabó László: Régi szegedi családok. (Délmagyarország. Polit. napilap. 1930.)
Vasváry Ödön ref. lelkész írásbeli közleményei, Washington.

A kiadásért felelős a szerző: Lugosi Döme dr.
Szentháromság-utca 4/a. Szeged.